

Sociální exkluze a činnost veřejné správy a nevládních organizací ve Zlíně

Michaela Svíželová

Bakalářská práce
2014

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela SVÍZELOVÁ**
Osobní číslo: **M10216**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management a ekonomika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Sociální exkluze a činnost veřejné správy
a nevládních organizací ve Zlíně**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Vypracujte literární rešerši zaměřenou na právní úpravu, strategii a problematiku sociální exkluze v Evropské unii a České republice.
- Definujte cíle a metody práce.

II. Praktická část

- Zhodnoťte úlohu veřejné správy a nevládních organizací při řešení sociální exkluze ve Zlíně.
- Identifikujte a zhodnoťte přednosti, nedostatky a zdroje financování veřejné správy a nevládních organizací při řešení sociální exkluze ve Zlíně.
- Navrhněte opatření pro zlepšení systému řízení, koordinace a identifikace priorit při řešení sociální exkluze ve Zlíně.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BALVÍN, Jaroslav a Lukasz KWADRANS. Situation of Roma minority in Czech, Poland and Slovakia. Wrocaw: Prom, 2009, 182 s. ISBN 978-83-928354-1-7.

BITTNEROVÁ, Dana. Vzdělávací potřeby sociokulturně znevýhodněných: případ SIM – Středisek integrace menšin. 1. vyd. Praha: Ermat, 2009, 263 s. ISBN 978-80-87178-06-5.

KELLER, Jan. Tři sociální světy: sociální struktura postindustriální společnosti. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011, 211 s. ISBN 978-80-7419-044-5.

NAVRÁTIL, Pavel. Romové v české společnosti. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 223 s. ISBN 80-7178-741-8.

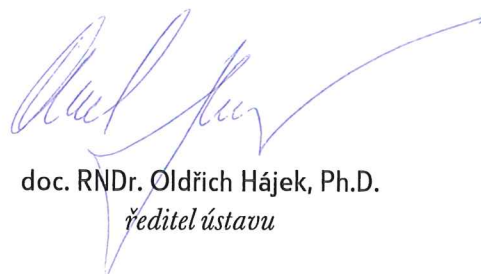
TICHÝ, Michal. Práce se sociálně neadaptovanými klienty. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2007, 79 s. ISBN 978-80-7368-310-8.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jana Nekolová**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání bakalářské práce: **17. února 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **16. května 2014**

Ve Zlíně dne 17. února 2014

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použité informační zdroje jsem citovala;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

15.5.2014

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem bakalářské práce je Sociální exkluze a činnost veřejné správy a nevládních organizací ve Zlíně. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část se zabývá vymezením sociální exkluze, historií, popisem skupin ohrožených sociálním vyloučením, službami pomáhající osobám postiženým sociální exkluzí. Rovněž se zaměřuje na způsob financování a řešení problematiky sociální exkluze v Evropské unii a České republice. Praktická část se věnuje sociální exkluzi ve městě Zlín. Zachycuje, jakým způsobem řeší město Zlín a neziskové organizace problematiku sociální exkluze, z jakých zdrojů čerpají prostředky na poskytování služeb a navrhuje opatření ke zlepšení dané problematiky.

Klíčová slova:

Sociální exkluze, bezdomovectví, drogově závislí, Romové

ABSTRACT

The theme of bachelor's thesis is Social Exclusion and Activities of Public Administration and Non-governmental Organizations in Zlin. The work is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part deals with the definition of social exclusion, history, description of groups at risk of social exclusion, services to help those affected by social exclusion. It also focuses on the method of financing and tackling social exclusion in the European Union and the Czech Republic. The practical part deals with social exclusion in Zlin. It shows how the city of Zlin and its non-profit organisations solve problems of social exclusion and how they fund services, and proposes measures to improve the issue.

Keywords:

Social exclusion, homelessness, drug addicts, Romany

Ráda bych na tomto místě poděkovala Ing. Janě Nekolové za odborné vedení a trpělivost při zpracování bakalářské práce, dále bych chtěla poděkovat panu Mgr. Janovi Košíčkovi, panu Mgr. Svatoslavovi Ryšavému a paní Aleně Sobolové za podporu ve studiu. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za podporu a trpělivost při psaní bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SOCIÁLNÍ EXKLUZE.....	12
1.1 SKUPINY POSTIŽENÉ SOCIÁLNÍ EXKLUZÍ	13
1.2 POMOC PŘI ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY SOCIÁLNÍHO VYLOUČENÍ SLUŽBY SOCIÁLNÍ PREVENCE	19
2 SOCIÁLNÍ EXKLUZE V ČESKÉ REPUBLICĚ	21
2.1 ZÁKLADNÍ ZÁKONY V OBLASTI PÉČE O SOCIÁLNĚ NEADAPTOVANÉ KLIENTY	21
2.1.1 Zákon č. 108/2006 Sb.....	21
2.1.2 Zákon č. 110/2006 Sb.....	22
2.1.3 Zákon č. 111/2006 Sb.....	22
2.2 SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ V ČR	22
2.3 STRATEGIE SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ 2014 - 2020	23
Zdroj: vlastní zpracování, data: MPSV	24
2.3.1 Financování strategie.....	24
2.4 KONCEPCE PREVENCE A ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY BEZDOMOVECTVÍ V ČR DO ROKU 2020	25
2.4.1 Hlavní cíle Koncepce	25
3 SOCIÁLNÍ EXKLUZE V ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE	27
3.1 STRATEGIE EVROPA 2020.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 SOCIÁLNÍ EXKLUZE VE MĚSTĚ ZLÍN	30
4.1 MĚSTO ZLÍN	30
4.2 PROJEKTY PROTI SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ REALIZOVANÉ MĚSTEM ZLÍN A ZLÍNSKÝM KRAJEM.....	32
4.2.1 Komunitní plánování.....	32
4.2.2 Komunitní plánování sociálních služeb města Zlína.....	33
4.2.3 Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2012 - 2014	33
4.2.4 Osoby ohrožené sociálním vyloučením ve městě Zlín.....	34
4.2.5 Financování sociálních služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením	36
4.2.6 Prevence proti sociálnímu vyloučení ve zlínském kraji.....	37
5 NEZISKOVÉ ORGANIZACE VE ZLÍNĚ.....	39
5.1 VYBRANÉ NEZISKOVÉ ORGANIZACE MĚSTA ZLÍN	42
5.1.1 ONYX Zlín o.p.s.	42
5.1.2 Charita Zlín	45
5.1.3 Oblastní spolek Český červený kříž	51
6 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ A VLASTNÍ NÁVRHY PŘI ŘEŠENÍ	

SOCIÁLNÍ EXKLUZE MĚSTA ZLÍNA.....	54
6.1 NEPŘESNÝ STAV OSOB SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH.....	54
6.2 NOCLEHÁRNA PRO ŽENY	54
6.3 SLUŽBY PRO OSOBY S KOMBINACÍ VÍCE PROBLÉMŮ	55
6.4 CHYBĚJÍCÍ SLUŽBA NÁSLEDNÉ PÉČE	55
6.5 NÍZKÝ POČET SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ V ZAŘÍZENÍ PRO OSOBY SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ.....	55
ZÁVĚR	57
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	58
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	60
SEZNAM OBRÁZKŮ	61
SEZNAM TABULEK.....	62
SEZNAM PŘÍLOH.....	63

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na téma, které bývá často opomíjené a některými lidmi opovrhované, osobami sociálně vyloučenými. Sociálně vyloučené osoby existovaly od nepaměti, ale jejich definice se začala objevovat až ve 20. století. V současné době se Evropská unie snaží pomoci těmto osobám a začlenit je do běžného života v rámci programu strategie Evropa 2020, která stanovuje cíle a priority pro jednotlivé členské státy v oblasti sociálního začleňování.

Téma sociálního vyloučení mě zaujalo díky své aktuálnosti a různorodosti osob, které do této skupiny patří. Mnoho osob, které běžně potkáváme, bývají sociálně vyloučené i když se to na první pohled nezdá. Do této pozice se můžeme dostat každý z nás a může začít již ztrátou zaměstnání, které může vést k dluhům, ztrátě bydlení a často vede k různým typům závislosti. I když se do této pozice dostaneme, existuje pomoc realizovaná veřejnou správou i neziskovými organizacemi a je na konkrétním jednotlivci, zda této pomoci využije a jak s ní naloží.

V teoretické části se zabývám vývojem sociální exkluze, charakteristikou vybraných skupin a službami, které napomáhají těmto osobám v procesu začleňování. Další část se zaměřuje na způsob řešení sociální exkluze z pohledu Evropské unie a České republiky.

První část praktické části se zaměřuje na město Zlín z pohledu nezaměstnanosti, která je jednou z hlavních příčin sociální exkluze a přístupy k řešení této problematiky. Dále se věnuji současným strategickým dokumentům, které byly vytvořeny k pomoci zmapování současné situace při řešení sociální exkluze a neziskovým organizacím, které slouží k podpoře sociálního začlenění.

Nejdůležitějším úsekem teorie, kterému se věnuju v celé praktické části, je získávání a rozdělení finančních prostředků. V závěrečné části se pokusím navrhnout opatření pro zlepšení a zkvalitnění služeb.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ EXKLUZE

Pojem sociálního vyloučení začal být ojediněle používán od poloviny šedesátých let 20. století. V období všeobecného vzestupu vymezoval tu část populace, které se ekonomický rozmach a rostoucí blahobyt nedotýkal. Šlo o obyvatele, kteří v stále větší modernizaci připomínaly spíše staré časy. Vyvolávali soucit, nikoliv však obavy. Nemohli nijak narušit a ohrozit sociální řád, který všem ostatním sliboval jistotu mnohonásobku. Postavení těchto lidí bylo sice ostudné, nijak však nesouviselo s charakterem trhu práce. Jejich bída byla dána tím, že na žádnou práci nedosáhli, nikoliv tím, že by je práce ožebračovala. (Keller, 2010,s.168)

„Sociální vyloučení je proces (nebo stav), který určité jednotlivce, rodiny, případně skupiny či celá lokální společenství (komunity) omezuje v přístupu ke zdrojům, které jsou potřebné pro participaci na sociálním, ekonomickém i politickém a občanském životě společnosti. Tento proces (stav) má mnoho příčin. Patří mezi ně chudoba, nízké příjmy, diskriminace, nízká míra vzdělanosti, zdevastované životní prostředí, často také etnická příslušnost. Prostřednictvím tohoto procesu jsou lidé odštěpení na významnou periodu v životě od institucí a služeb, sociálních sítí a rozvojových příležitostí, které má k dispozici většina obyvatel ve společnosti.“ (Navrátil a kol., 2003, 34)

Podle Hirta a Jakoubka (2006, s. 308) sociální exkluze posiluje přístupy v bádání o chudobě, které kladou důraz nejen na nedostatek základních životních potřeb, ale chudobu chápou jako nemožnost plné účasti ve společnosti. Sociální vyloučení může být pak vymezeno ve vztahu k selhání demokratického a právního systému, který podporuje občanskou integraci, selháním trhu práce, podporujícím ekonomickou integraci, selháním státního zabezpečení, jenž by mělo podporovat, ale nepodporuje integraci sociální, a konečně selháním systému komunity, která by poskytovala integraci interpersonální. Lze tvrdit, že v konceptu sociální exkluze dochází ke spojení dvou fenoménů či pojmů - chudoby (ve smyslu materiální deprivace) na jedné straně a marginality (ve smyslu odsunutí na okraj společnosti) na straně druhé.

1.1 Skupiny postižené sociální exkluzí

Skupiny ohrožené sociální exkluzí jsou definovány v mnoha literaturách jinak. Nejrozsáhlejší definici uvádí Rodgers, Gore a Figueiredo (1995, s. 74)

- dlouhodobě nezaměstnaní
- osoby, které mají velkou nejistotu ve svém zaměstnání (starší osoby)
- lidé s nízkými příjmy a chudí
- nekvalifikovaní, negramotní a lidé s předčasnou ukončenou školní docházkou
- mentálně či psychicky handicapovaní
- drogově závislí
- delikventi
- samoživitelé
- děti vyrůstající v problémových rodinách
- ženy
- mladí (bez pracovních zkušeností)
- imigranti, uprchlíci, přistěhovalci
- různě vymezené minority (rasově, nábožensky, jazykově a kulturně)
- osoby zbavené volebního práva
- příjemci sociálních dávek (včetně osob, které je nečerpají pro svou nezpůsobilost o ně požádat)
- obyvatelé upadajících území, nebo lokalit majících charakter ghett
- bezdomovci, osoby, jejichž způsob života je vnímán a stigmatizován jako deviantní
- osoby neschopné mobility
- sociálně izolovaní bez přátel a rodin

Lidé bez domova

Problematika bezdomovectví se dotýká každé země na světě. V globálním měřítku jde o velký problém ohrožující stabilitu jednotlivých zemí, případně je důsledkem válečného konfliktu či přírodní katastrofy (Haycock, 1993). V rozvojových zemích se týká dokonce většiny obyvatel. Bezdomovectví některých skupin obyvatel bývá výsledkem kulturního a národního příslušenství k té či oné skupině, nikoli důsledkem sociálního selhání. Tito lidé si volí nomádký způsob života dobrovolně a hlásí se tak k tradicím svého národa. Jedná se o skupiny romského etnika. V legislativě vyspělých zemí se rozlišuje bezdomovectví rodin a jednotlivců. Rodiny, které se ocitly na ulici, mívají většinou lepší postavení a dosáhnou lépe na sociální pomoc státu než jednotlivci bez domova (Fitzpatrick, 2000). V legislativě ČR se neuvažuje o bezdomovectví rodin a neexistují azyly pro otce s dětmi. Pokud se rodina dostane do problémů, dochází většinou k jejímu rozdělení. (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012)

Aktivity zaměřené na pomoc bezdomovcům je možno rozdělit na preventivní aktivity, základní pomoc (služby zaměřené na saturování základních potřeb) a služby zaměřené na začlenění a samostatnost. (Schwarzová, 2005)

Preventivní aktivity jsou spojovány se sociálním poradenstvím a snahou zlepšit sociální adaptaci u rizikových klientů (podpora schopnosti pomoci si vlastními silami). V našich podmínkách je toto poradenství poskytováno v nízkoprahových kontaktních centrech a občanských poradnách. Přínosná je úzká spolupráce s úřady.

Služby zaměřené na naplnění základních potřeb (základní pomoc) - spočívají v poskytnutí přístřeší, stravy, ošacení, základní lékařské péče. Služby poskytují nízkoprahová kontaktní centra. Ke známým subjektům patří např. Armáda Spásy, Naděje.

Služby zaměřené na začlenění a samostatnost - spočívají zejména v nácviku sociálních dovedností potřebných pro samostatný důstojný život ve společnosti. Patří sem chráněná a podporovaná zaměstnání (chráněné dílny a tréninková pracoviště), která jsou jakýmsi mezistupněm mezi sociální službou a otevřeným pracovním trhem. Jednou z forem podporovaného zaměstnání jsou veřejně prospěšné práce. Dalším řešením jsou sociální firmy, které poskytují zaměstnání lidem trvale znevýhodněným na trhu práce. (Tichý, 2007, s. 60)

Osoby závislé na návykových látkách

Závislost na návykových látkách je jedna z duševních poruch, které vznikají v důsledku užívání těchto látek. Tato porucha se vyvíjí postupně, v průběhu několika měsíců či let. Rychlost s jakou se závislost dostavuje, závisí na druhu návykové látky a intenzitě užívání. Také rozhoduje věk uživatele, tělesný a psychický stav, sociální zázemí apod. Platí, že čím je člověk mladší, tím rychleji se stává závislejším. Se závislostí se pojí i řada dalších problémů. Od problémů v rodině, škole, zaměstnání až po problémy týkající se zdravotního stavu. U lidí, kteří již nějaký problém s návykovou látkou mají, je důležité zasáhnout co nejdříve. Problémové osoby nebo jejich rodinní příslušníci mohou přijít do zařízení zaměřující se na osoby se závislostmi, kde dostanou potřebné informace a je jim nabídnuta pomoc. (Psychiatrická nemocnice Havlíčkův Brod, ©2014)

V České republice v současné době existuje široké spektrum služeb a zařízení, které jsou zaměřeny na práci s uživateli drog. V níže uvedené tabulce (Tab. 1) je uveden seznam zařízení pro tento typ uživatelů.

Tabulka 1. Služby a zařízení pro práci s uživateli drog

Ambulantní léčba	Je poskytována různými zařízení - krizová a poradenská centra
Denní stacionáře	Intenzivní celodenní ambulantní léčba, která trvá 2 až 3 měsíce, je zde prováděna individuální, rodinná či skupinová terapie
Detoxikační jednotky	Zaměřují se na minimalizaci abstinenčních syndromů a detoxikaci organismu
Dolečovací centra	Specializují se na následnou péči a prevenci relapsu v délce trvání 6 až 12 měsíců
Nízkoprahová kontaktní centra	Nabízejí služby podobné terénním programům, poskytují hygienický a potravinový servis
Psychiatrické léčebny	Poskytují pobytovou léčbu v délce 6 až 12 měsíců. Je zde prováděna individuální, skupinová a rodinná terapie
Substituční programy	Zajišťují distribuci náhražky nelegální drogy klientům
Terapeutické komunity	Dlouhodobá léčba v délce 6 až 18 měsíců, důraz je kladen na intenzivní terapeutické procesy a komunitní způsob života
Terénní programy	Jsou realizovány přímo na ulici. Informační a preventivní funkce

Zdroj: vlastní zpracování

Osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, ochranného léčení, ochranné výchovy

Postpenitenciární péče a penitenciární působení

Penitenciární působení je možno chápat v užším smyslu jako působení trestu odnětí svobody na pachatele trestného činu. V širším smyslu ho lze chápat jako výchovné působení všech trestů, ochranných opatření a případně i samotného trestního řízení. Penitenciární působení v užším smyslu je realizováno ve věznicích, kde se realizuje program zacházení a zaměstnávání s odsouzenými.

Programy zacházení s odsouzenými se člení na :

- pracovní aktivity (nutné k ekonomickému zajištění odsouzených a k jejich vedení k získání pracovních návyků apod.)
- vzdělávací aktivity (diferencované podle úrovně předchozího vzdělání)
- speciální výchovné aktivity (zaměřené na schopnost řešit zátěžové situace a uspokojovat potřeby společensky akceptovatelným způsobem)
- zájmové aktivity (realizované ve volném čase odsouzených)
- oblast utváření vnějších vztahů (Tichý, 2007, s. 61-62)

Postpenitenciární péče je součástí procesu resocializace osob odsouzených pro trestnou činnost, nastupuje v období po jejich propuštění z nápravných zařízení. Účelem postpenitenciární péče je napomoci propuštěným osobám zapojit se do normálního občanského života, zajistit kontrolu nad jejich životem po propuštění a tím zabránit opětovné trestné činnosti. (Postpenitenciární péče, ©1999-2014)

V rámci postpenitenciární péče je odsouzeným poskytována (ibid., s. 104):

- pomoc při hledání pracovního zařazení
- pomoc při zprostředkování ubytování
- finanční podpora
- pomoc při začlenění do sociálního prostředí
- sociálně výchovné a poradenské působení ve věcech sociálně právních (Tichý, 2007, s. 61)

Romové

Balvín, Kwadrans a Kowalczyk (2011, s. 144) tvrdí, že podle historických záznamů nebyli Romové nikdy považováni za rovnocenné příslušníky ve vztahu k majoritním menšinám. Jedním z hlavních faktorů, který odlišuje Romy od majoritních skupin je jejich kočovný způsob života. Projevuje se například v absenci vztahu k veřejnému prostoru (Jakoubek, Poduška, 2003), či neschopnosti udržet si finanční prostředky. (Frištenská, Víšek, 2002). Mezi oblasti života, kde se sociální vyloučení Romů nejčastěji projevuje patří:

Omezený přístup na trh práce

Romové jsou nejvíce postiženi dlouhodobou a opakovanou nezaměstnaností. Hlavními příčinami vysoké míry nezaměstnanosti romské populace jsou nízká úroveň vzdělanosti a kvalifikace (80 % populace má jen základní vzdělání, 90 % populace je v 9. třídě klasifikace zaměstnanosti, což představuje pomocné a nekvalifikované dělníky.

Nevzdělanost, negramotnost

Jak již bylo zmíněno, 80 % romské populace má jen základní vzdělání. Přístup Romů ke vzdělání je odlišný od majoritních skupin. Důvodů vedoucích k tomuto faktu je několik. Nejčastěji lze zde zařadit školní nepřipravenost a nedostatečná znalost českého jazyka. (Navrátil, 2003, s. 64)

Podle Bitnerové (2009, s. 93-94) by snaha o začlenění romských menšin měla vzniknout již v době školní docházky. Mezi nejvýznamnější faktory, které by měly na tyto děti působit je

- podpora motivace a důvěry ve školu
- ukázat užitečnost vzdělání
- vysvětlit způsoby života v české škole
- vybudovat základní pracovní, hygienické a sociální návyky potřebné pro pobyt ve škole
- prohloubit porozumění a vyjadřování v českém jazyku
- doučit konkrétní znalosti a dovednosti brzdící pokračování procesu učení

Chudoba a nízké příjmy

Chudoba romských rodin vyplývá zejména z jejich znevýhodněné situace na trhu práce. Příjmy dlouhodobě nezaměstnaných plynou pouze z dávek sociální péče. Životní standard, který dovolují příjmy plynoucí pouze z dávek, se nemůže rovnat průměrnému životnímu standardu platnému v dané společnosti. Situaci mohou částečně a krátkodobě řešit jednorázové dávky sociální péče.

Omezený přístup ke službám

S romskou komunitou je často spojováno podezření, že zneužívání služeb sociální pomoci. Romové však díky své nevzdělanosti, neinformovanosti a sociální izolaci od většinové společnosti neumějí využívat všech možností, které systém sociální podpory poskytuje. K této situaci přispívá i vzájemná nedůvěra k institucím, které spravuje většinová společ-

nost. Členové romských rodin poskytují ve velké míře svým příbuzným péči, kterou jsou příslušníci většinové společnosti zvyklí delegovat na profesionály. Nevyužívání sociálních služeb ze strany Romů je také dáno systémem hodnot, které romská komunita tradičně uznává. I když jde o pozitivní rys, jeho důsledky často neúnosně zatěžují romské rodiny. (Navrátil, 2009, s. 71)

1.2 Pomoc při řešení problematiky sociálního vyloučení Služby sociální prevence

Služby sociální prevence napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou díky způsobu života a návykům vyloučeni ze společnosti. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat těmto osobám k vyřešení nepříjemné sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů. (Sociální služba, ©2008)

Tabulka 2. Služby sociální prevence

Název služby	Cílová skupina	Způsob pomoci
Ranná péče	Zdravotně postižené, nebo sociálně ohrožené děti do 7 let a jejich rodiče	Podpora rodiny a vývoje dítěte s ohledem na specifické potřeby
Telefonická krizová pomoc	Osoby ohrožené na zdraví, životě případně v tíživé životní situaci	Terénní služba
Tlumočnické služby	Osoby s poruchami komunikace	Terénní a ambulantní služby
Azylové domy	Osoby bez přístřeší	Pobytové služby
Domy na půl cesty	Osoby do 26 let věku po propuštění z ústavní nebo ochranné výchovy, výkonu trestu, ochranné léčby	Pobytové služby pro osoby do 26 let věku
Kontaktní centra	Osoby ohrožené závislostí na návykových látkách	Nízkoprahová zařízení poskytující ambulantní, terénní

		služby
Krizová pomoc	Osoby ohrožené na zdraví, životě	Terénní, ambulantní, pobytová služby
Nízkoprahová denní centra	Osoby bez přístřeší	Ambulantní, terénní služby
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	Děti a mladí od 6 do 26 let ohrožení společensky nežádoucími jevy	Ambulantní, terénní služby s cílem snížení sociálních a zdravotních rizik
Noclehárny	Osoby bez přístřeší	Ambulantní služby poskytující přenocování a hygienické zařízení
Služby následné péče	Osoby s chronickým duševním onemocněním a osobám závislým na návykových látkách	Terénní služby

Zdroj: vlastní zpracování

2 SOCIÁLNÍ EXKLUZE V ČESKÉ REPUBLICE

V porovnání s EU si Česká republika v oblasti sociální ochrany a míry chudoby stojí spíše nadprůměrně, společně se Švédskem a Nizozemskem se ČR řadí mezi země s nejnižší mírou ohrožení chudobou a sociálním vyloučením. (MPSV, ©2012)

2.1 Základní zákony v oblasti péče o sociálně neadaptované klienty

Právní úprava péče o sociálně neadaptované klienty byla od 1.1.2007 zcela změněna. Těžiště nové právní úpravy jsou nyní v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu a v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. (Tichý, 2007, s. 67)

2.1.1 Zákon č. 108/2006 Sb.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách sleduje především dva základní cíle :

- zabezpečení sociální péče všem potřebným osobám
- nápravu deformovaných vztahů mezi státem, poskytovateli sociálních služeb a uživateli

Tento zákon přinesl zásadní změnu pro rozvoj vztahů mezi poskytovateli sociálních služeb a jejich uživateli, který je založený na rovnoprávnosti, dobrovolnosti, důsledně individuálním přístupem.

Základní zásady zákona § 2:

- bezplatné sociální poradenství pro každého
- zachování lidské důstojnosti a respekt k lidským a občanským právům a oprávněným zájmům
- individuální přístup
- vedení k samostatnosti
- podpora při zakotvení v přirozeném sociálním prostředí
- rovnoprávnost
- dobrovolnost (Čámský, 2011, s. 16-17)

2.1.2 Zákon č. 110/2006 Sb.

Zákon č. 110/2006 Sb., se týká péče o sociálně neadaptované klienty, kteří často nemají vlastní příjmy a je u nich předpoklad výplaty sociálních dávek. (Tichý, 2007, s. 69)

2.1.3 Zákon č. 111/2006 Sb.

Tento zákon stanoví, že mezi osoby v hmotné nouzi lze řadit osoby ohrožené sociální exkluzí, zejména se jedná o občany společensky nepřizpůsobivé tj.:

- jsou osoby propuštěny z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody
- jsou po ukončení léčby závislosti propuštěni ze zdravotnického zařízení, psychiatrické léčebny, nebo léčebného zařízení
- osoby po skončení ústavní či ochranné výchovy, pěstounské péče
- osoby bez přístřeší
- osoby, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiných osob

Těmto osobám mohou být přiznány dávky systému pomoci v hmotné nouzi - příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc. (Tichý, 2007, s. 69-70)

2.2 Sociální začleňování v ČR

„Ministerstvo práce a sociálních věcí je ústředním orgánem státní správy, do jehož působnosti spadá mimo jiné i péče o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc. Součástí této péče je i realizace opatření v oblasti sociálního začleňování. Účelem a předmětem sociálního začleňování je boj s chudobou a zabraňování sociálnímu vyloučení, které má velmi komplexní podobu a projevuje se problémy v mnoha dimenzích, jejichž řešení vyžaduje integrovaný přístup“. (MPSV, ©2012)

K obecným cílům sociálního začleňování patří:

- předcházení rizikům sociálního vyloučení
- zajištění účasti v zaměstnání a rovného přístupu ke všem zdrojům, právům, zboží a službám
- pomoc nejvíce ohroženým osobám

- mobilizace všech relevantních aktérů (MPSV, ©2012)

2.3 Strategie sociálního začleňování 2014 - 2020

Usnesením ze dne 8. ledna 2014 schválila vláda ČR národní rámcový dokument pro oblast sociálního začleňování a boj s chudobou pod názvem „Strategie sociálního začleňování 2014 - 2020“, který zastřešuje hlavní oblasti významné pro sociální začleňování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených. Strategie má přispět k plnění národního cíle redukce chudoby a snižování míry sociálního vyloučení vytyčeného v Národním programu reforem České republiky, vycházející ze strategie Evropa 2020:

„Udržení hranice počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou do roku 2020 na úrovni roku 2008. Česká republika se současně zavázala vyvinout úsilí vedoucí ke snížení počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou o 30 000 osob.“

Základním nástrojem pro sociální začleňování osob sociálně vyloučených je zdůrazněna sociální práce. Všechny oblasti podporující sociální začleňování jsou proto ve Strategii pojímány také z pohledu, jak může sociální práce přispět k fungování opatření v jednotlivých oblastech. V rámci posílení sociální práce bude potřeba navýšit počet sociálních pracovníků na obcích. V některých obcích je počet sociálních pracovníků velmi nízký a cílem této Strategie je dosáhnout cílového stavu 2500 sociálních pracovníků obcí s rozšířenou působností, navýšení až o 50 %. Níže uvedená tabulka (Tab. 3) uvádí srovnání současného počtu sociálních pracovníků dle jednotlivých krajů v porovnání s ideálním počtem pracovníků. (MPSV, ©2012)

Tabulka 3. Porovnání současného a ideálního počtu sociálních pracovníků

Kraj	Počet ORP	Počet sociálních pracovníků na ORP	Ideální počet sociálních pracovníků na ORP*	Počet obyvatel
Praha	22	120	604	1268796
Jihočeský	17	43	325	628 336
Jihomoravský	21	132	521	1163508
Karlovarský	7	34	150	295 595
Královehradecký	15	50	301	547 916
Liberecký	10	39	229	432 439
Moravskoslezský	22	242	533	1259843
Olomoucký	13	67	289	628427
Pardubický	15	51	295	511 627
Plzeňský	25	50	271	570 401
Středočeský	26	72	661	1289211
Ústecký	16	94	416	808 961
Vysočina	15	42	282	505 565
Zlínský	14	52	310	579 944
ČR	238	1088	5187	10 436 560

Zdroj: vlastní zpracování, data: MPSV

2.3.1 Financování strategie

Hlavním nástrojem k financování národních priorit, představují zdroje z fondů EU. Základním cílem evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti je snaha o rovnoměrný hospodářský a sociální rozvoj všech členských států a jejich regionů, EU na ni vynakládá více než třetinu svého společného rozpočtu. Zaměřuje se na plnění evropských priorit, zejména cílů strategie Evropa 2020 a z nich vycházejících národních cílů jednotlivých členských států. Nejvýznamnější roli z hlediska financování sociálních aktivit hraje Evropský sociální fond a Evropský fond pro regionální rozvoj. Z těch budou zejména financovány aktivity pro oblast sociálního začleňování v rámci připravovaného Operačního programu Zaměstnanost, resp. Integrovaného regionálního operačního programu, z kterého budou prostředky použity zejména na vytváření a zachování trvale udržitelných pracovních příležitostí, zvyšování kapacit sociálního bydlení atp. a Operačního programu Výzkum, vývoj a

vzdělávání. Prostřednictvím ESF je také podporován rozvoj sociálních služeb a dalších nástrojů, které vedou k sociálnímu začleňování a k prevenci sociálního vyloučení, například zvyšování kvality a dostupnosti sociálních služeb, vzdělávací programy, kurzy, nebo odborné vzdělávání pro sociálně vyloučené. Nejméně 20 % objemu prostředků ESF v každém členském státě musí být v programovém období 2014-2020 využito na sociální začleňování a boj proti chudobě. (MPSV, ©2012)

2.4 Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020

V každé společnosti žijí lidé, kteří z různých důvodů nemají prostředky k tomu, aby si bydlení zajistili nebo udrželi sami. Je proto povinností státu, aby v rámci uplatňování principu solidarity těmto lidem prostřednictvím různých legislativních i nelegislativních opatření pomáhal.

V České republice je v současné době uplatňována Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020 financována z ESF. Hlavním cílem je udržení a nalezení bydlení, nikoliv jen přístřeší či ubytování. Koncepce se také zasazuje o prosazení širšího pohledu na problematiku bezdomovectví a nutností jejího řešení. Vnímání vyloučení z bydlení jakožto procesu ukazuje slabiny současného systému, ve kterém téměř chybí preventivní opatření. Koncepce má také přispět k plnění cíle v oblasti chudoby, kde se ČR zavázala udržet hranici počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech bez zaměstnané osoby do roku 2020 na úrovni roku 2008. Česká republika současně vyvine úsilí vedoucí ke snížení počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech bez zaměstnané osoby o 30 000 osob. (MPSV , ©2012)

2.4.1 Hlavní cíle Koncepce

- Standardizace státní podpory sociálního bydlení
- Fungující systém prevence bezdomovectví včetně podpory udržení bydlení
- Efektivnější využívání stávajících nástrojů dávkových systémů

- Posílení koordinační a plánovací role obce s rozšířenou působností ve vztahu k osobám v nepříznivé sociální situaci spojené s bydlením a vytvoření podpůrných nástrojů k jejímu naplnění
- Sociální služby budou lépe reagovat na potřeby bezdomovců a osob ohrožených ztrátou bydlení v nepříznivých sociálních situacích spojených s bydlením
- Zvýšení dostupnosti a vytvoření možností komplexní zdravotní péče pro bezdomovce s důrazem na prevenci
- Informovanost veřejnosti a pracovníků ve zdravotních a sociálních službách s cílem destigmatizace lidí bez domova. (MPSV, ©2012)

/

3 SOCIÁLNÍ EXKLUZE V ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE

V Evropě byl po celé období od poloviny minulého století až dosud zaznamenán trvalý ekonomický růst. Analýzou chudoby se však prokázalo, že počet osob žijících v chudobě zůstává stále vysoký. K nejzávažnějším problémům současných evropských společností patří nezaměstnanost.

3.1 Strategie Evropa 2020

„Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začleňování (Strategie Evropa 2020) představuje hlavní hospodářskou reformní agendu Evropské unie s výhledem do roku 2020, která byla schválena v roce 2010. V oblasti boje s chudobou a sociálním vyloučením je její vlajkovou iniciativou Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení, která je zaměřena na podporu hospodářské, sociální a územní soudržnosti.“ (Evropa 2020, ©2014)

Evropská unie si stanovila pět hlavních, propojených a vzájemně se podporujících cílů

1. Zaměstnanost

Zaměstnat 75 % osob ve věkové kategorii od 20 do 64 let

2. Výzkum a vývoj

Investovat do výzkumu a vývoje 3 % HDP Evropské unie

3. Změna klimatu a udržitelné zdroje energie

Snížit emise skleníkových plynů o 20 % ve srovnání v roce 1990

Zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na 20 %

Zvýšit energetickou účinnost o 20 %

4. Vzdělávání

Snížit míru nedokončení studia pod 10 %

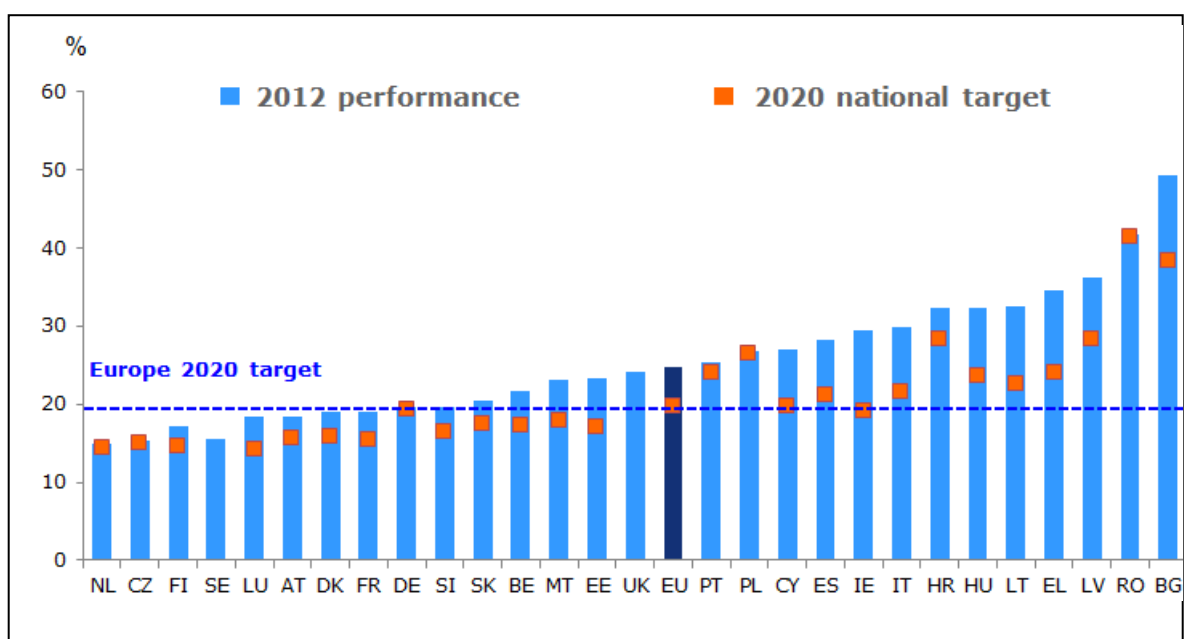
Dosáhnout alespoň 40 % podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva ve věkové kategorii od 30 do 34 let

5. Boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení

Snížit minimálně o 20 milionů počet lidí, kteří žijí v chudobě, nebo jsou na pokraji chudoby a hrozí jim sociální vyloučení (Evropa 2020, ©2014)

V níže uvedeném grafu lze vidět procentní vyjádření osob ohrožených sociální exkluzí v členských státech EU v porovnání s požadovaným stavem v roce 2020, kterého chce Evropská unie dosáhnout. Česká republika je v porovnání s ostatními členskými státy na velmi dobré úrovni ve vztahu k požadovanému stavu osob ohrožených sociálním vyloučením

Obrázek 1. Porovnání sociálně vyloučených osob v členských státech EU
2012/2020

Zdroj: Evropa 2020, © 2014

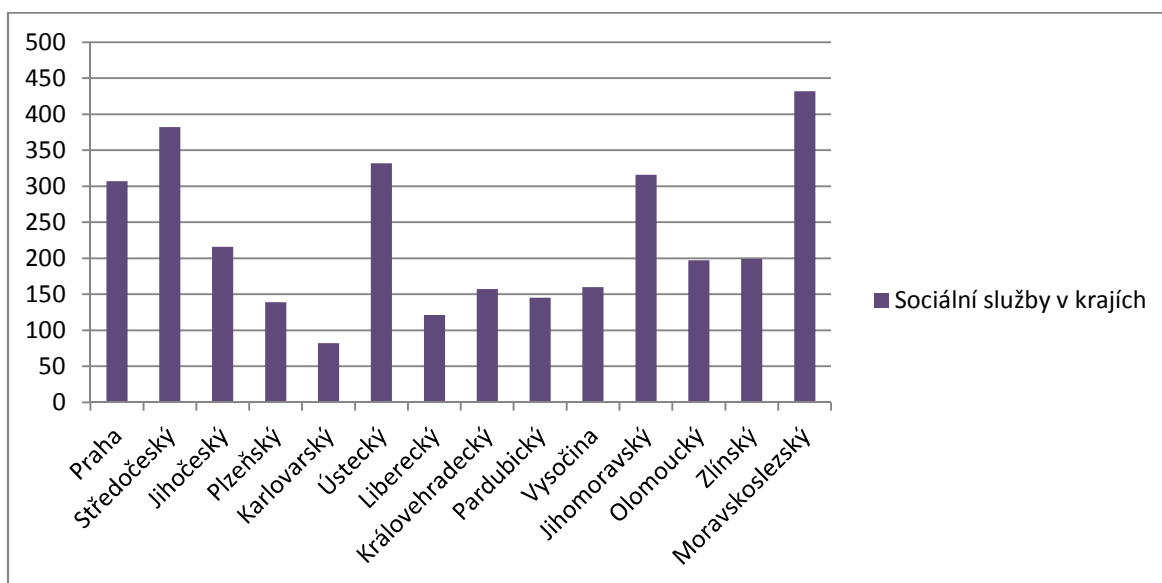
Za účelem naplnění cílů Strategie Evropa 2020 vypracovávají jednotlivé členské země svůj národní program reforem. Národní program reforem České republiky 2011 nese název Investice pro evropskou konkurenceschopnost. Česká republika si v oblasti sociálního začleňování vytyčila cíl, že do roku 2020 udrží hranici počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech bez zaměstnané osoby na úrovni roku 2008. A dále že Česká republika současně vyvine úsilí vedoucí ke snížení počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech bez zaměstnané osoby o 30000 osob. (MPSV, ©2014)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 SOCIÁLNÍ EXKLUZE VE MĚSTĚ ZLÍN

Praktická část této práce se zabývá problematikou sociální exkluze ve městě Zlín. Zaměřuje se na způsob pomoci města osobám ohroženým sociálním vyloučením, finančními prostředky, které jsou na pomoc poskytnuty a dále rozebírá vybrané neziskové organizace včetně způsobu jejich financování.

Obrázek 2. Srovnání sociálních služeb podle krajů

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ, ©2014

4.1 Město Zlín

Město Zlín je s téměř 79 000 obyvatel krajským městem Zlínského kraje. Hustota zalidnění v okrese Zlín je z celého kraje největší a činní 186,7 obyvatel/km². Rozložení obyvatel je důležité vzhledem k budoucímu plánování sociálních služeb, která se zaměřuje na města s největší hustotou obyvatel a lokality odlehlejší, kde je významná zejména dostupnost terénních služeb. Tento ukazatel musí být posuzován společně s objektivní potřebností sociálních služeb u obyvatel daného regionu. (Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb pro období 2012-2014, ©2012)

Nezaměstnanost, která je jednou z příčin sociálního vyloučení zaznamenala v roce 2014 ve Zlíně opět vzestup. Níže uvedená tabulka (Tab. 4) udává vývoj ukazatelů nezaměstnanosti od roku 2010 do ledna roku 2014.

Tabulka 4. Vývoj nezaměstnanosti města Zlína

Rok	Evidovaní uchazeči o zaměstnání	Počet volných míst	Průměrná míra nezaměstnanosti
2010	9694	469	9,4%
2011	8361	664	8,1%
2012	9039	502	8,8%
2013	9874	541	7,4%
2014	10210	402	7,7%

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Nezaměstnanost je ve Zlíně stále velkým problémem. Není výjimkou, že se na 1 volné pracovní místo hlásí přes 100 uchazečů. Osobám, které splňují určité podmínky, včetně osob ohrožených sociálním vyloučením se Úřad práce ve Zlíně snaží pomoci nalézt uplatnění na trhu práce pomocí nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti financované z prostředků státního rozpočtu, případně z prostředků ESF - Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Mezi nejvíce využívané nástroje APZ ve Zlíně patří:

Veřejně prospěšné práce

Jsou časově omezené pracovní příležitosti, nekvalifikované práce, které spočívají v údržbě veřejného prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov, komunikací či jiných obdobných činnostech ve prospěch obcí nebo veřejně prospěšných institucí. Jinou obdobnou činností může být činnost osobního asistenta osob zdravotně postižených, pomocné práce v oblasti charity, školách apod. Měsíční výše příspěvku je maximálně 12 000 Kč a je poskytován nejdéle jeden rok. (MPSV, © 2012)

Společensky účelná pracovní místa

Jedná se o pracovní místa, která jsou zřízena a vyhrazena pouze pro uchazeče o zaměstnání, nebo se jedná o pracovní místo zřízené uchazečem o zaměstnání za účelem samostatně výdělečné činnosti. Měsíční výše příspěvku u osob se zdravotním postižením, osob starších 55 let nebo osob, které jsou evidovány déle než 12 měsíců činní 12 000 měsíčně, u zbylých osob je příspěvek maximálně 10 000 Kč. Doba poskytování příspěvku je 6 měsíců. Osoby, které dosud nepodnikaly, a chtějí provozovat samostatně výdělečnou činnost musí úspěšně

absolvovat rekvalifikační kurz a obhájit svůj podnikatelský záměr. Maximální výše jednorázového příspěvku je 80 000 Kč v případě vytvoření místa minimálně na 12 měsíců. (MPSV, ©2012)

Za výhodu takto poskytovaných příspěvků považuji rychlejší získání pracovního místa pro osoby, které jsou evidované na úřadě práce. Bohužel, spousta zaměstnavatelů považuje takto získané prostředky za důležitý zdroj svého financování a po skončení sjednané pracovní doby osoby opět propustí a zaměstná nové uchazeče, na které bude opět pobírat příspěvek. Další nevýhodu vidím v nemožnosti získat tyto pracovní místa osobám, které jsou zaměstnané a rády by vykonávaly jinou, pro ně zajímavější práci. Nemožnost získat svou "vysněnou" pozici povede buď ke stále větší nespokojenosti ve svém současném zaměstnání, nebo k výpovědi a zařazení do evidence úřadu práce se snahou získat "vytoužené" pracovní místo.

4.2 Projekty proti sociálnímu vyloučení realizované městem Zlín a Zlínským krajem

4.2.1 Komunitní plánování

Komunitní plánování sociálních služeb lze definovat jako "analýza sociálních podmínek, sociální politiky a působnosti služeb, stanovování cílů a priorit, vytváření programů poskytování služeb a mobilizování vhodných zdrojů a implementaci a hodnocení služeb a programů" Thomas (In Popple, 1995, s.61).

Metoda komunitního plánování sociálních služeb je jednou z metod, jak plánovat rozvoj sociálních služeb v komunitách, a zahrnuje všechny výše uvedené charakteristiky komunitního plánování. Materiál Ministerstva práce a sociálních věcí charakterizuje komunitní plánování sociálních služeb jako "otevřený proces zjišťování potřeb a zdroj a hledání nejlepších řešení v oblasti sociálních služeb" (MPSV, 2002). Pomocí komunitního plánování lze plánovat sociální služby v komunitě tak, aby (Zatloukal, 2005):

- odpovídaly místním potřebám
- byly poskytovány efektivně, tedy aby:

- byly podporovány pouze skutečně užitečné služby

- prostředky (finanční, materiální a lidské zdroje) byly využívány účelně a cíleně

- byly hledány nové zdroje pro zajištění potřebných sociálních služeb

- na plánování sociálních služeb participovali (nebo měli možnost participovat) všichni, kterých se to týká. (Zatloukal, 2005, s. 34)

4.2.2 Komunitní plánování sociálních služeb města Zlína

Komunitní plánování sociálních služeb ve Zlíně má několikaletou tradici. V roce 2001 byl Zastupitelstvem města Zlína schválený materiál nazvaný "Analýza a koncepce sociální péče ve Zlíně", jehož součástí byl střednědobý plán sociálních služeb do roku 2005. Posléze navázal projekt "Plánování sociálních služeb metodou komunitního plánování", na základě kterého byl vypracován a schválen rozvojový a koncepční materiál "Střednědobý plán sociálních a souvisejících služeb ve Zlíně na období 2008 - 2012". Proces byl financován ze Společného regionálního operačního programu a z rozpočtu statutárního města Zlína. Od dubna 2011 navázal další projekt "Plánování sociálních služeb ve Zlíně", jehož cílem bylo zpracování nového "Střednědobého plánu sociálních služeb na období 2013 - 2017".

Od 1. dubna 2013 navázal projekt "Komunitní plánování sociálních služeb ve Zlíně", kde jsou ustanoveny čtyři pracovní skupiny (1. Děti, mládež a rodina, 2. Senioři, 3. Osoby se zdravotním postižením, 4. Osoby ohrožené sociálním vyloučením). Tento projekt bude spolufinancován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR. Cílem je aktualizace stávajícího střednědobého plánu. (Komunitní plánování sociálních služeb ve Zlíně, ©2014)

4.2.3 Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2012 - 2014

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb je významný strategický dokument pro oblast poskytování sociálních služeb v daném regionu, jehož úkolem je vymezit sociální služby, které budou na území kraje podporovány, identifikovat nedostatky v oblasti sociálních služeb a navrhnout opatření zaměřené na zlepšení těchto služeb. Zpracování střednědobého

plánu je upraveno zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Dokumenty, které sloužily jako podklad jsou:

Koncepce prevence kriminality ve Zlínském kraji na léta 2009-2011

Koncepce protidrogové politiky ve Zlínském kraji na léta 2010-2014

Koncepce romské integrace ve Zlínském kraji na léta 2009-2013

Koncepce rozvoje vybraných služeb sociální prevence ve Zlínském kraji pro období 2012-2014

Krajský plán vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením Zlínského kraje pro období 2011-2012

Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje 2010-2012

Strategie rozvoje Zlínského kraje 2009-2020

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2009-2011

Záměrem tohoto plánu je zhodnotit stav sociálních služeb, které jsou zaměřené na seniory, rodiny s dětmi, osoby se zdravotním postižením a osoby ohrožené sociálním vyloučením ve Zlínském kraji a navrhnout opatření ke zdokonalení sociálních služeb. (Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb pro období 2012-2014, ©2012)

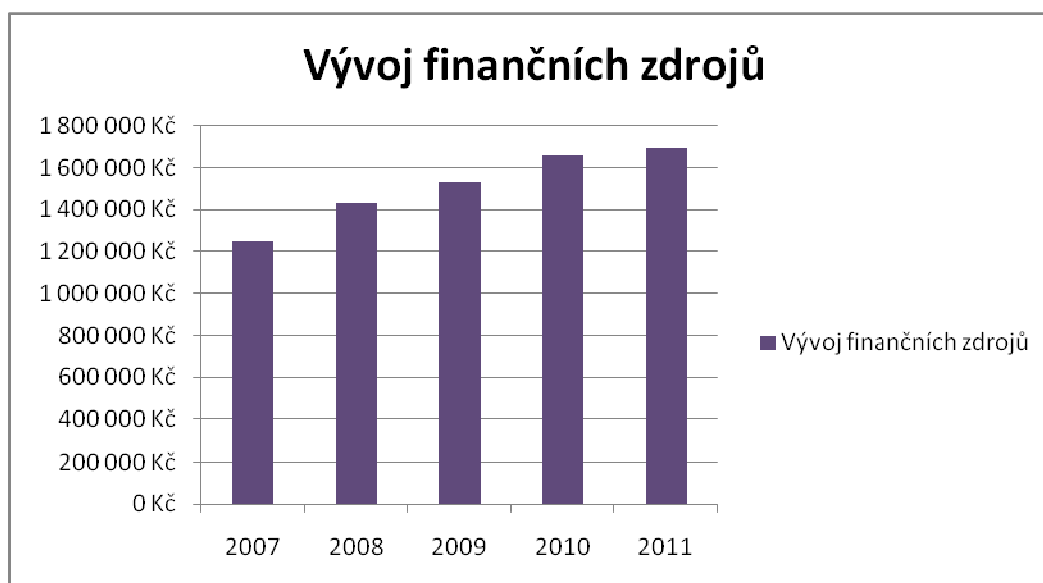
4.2.4 Osoby ohrožené sociálním vyloučením ve městě Zlín

Služby zaměřené na cílovou skupinu osob ohrožených sociálním vyloučením zaznamenaly na území Zlínského kraje od roku 2009 značný rozvoj. Ten spočíval nejen ve vzniku nových služeb a rozšíření kapacit, ale také ke zkvalitnění těchto služeb. Došlo k významnému posílení služeb pro osoby bez přístřeší a vzájemné návaznosti služeb pro tyto uživatele: terénní programy - nízkoprahová denní centra - noclehárna - azylové domy - sociální rehabilitace. Ve Zlíně dosud chybí služba následné péče, která by pomohla osobám závislým na návykových látkách. Služby, které mohou uživatele ve Zlíně využít jsou:

- Azylové domy - jejichž počet se za poslední roky nezměnil, celková kapacita se mírně snížila

- Domy na půl cesty - které pomáhají osobám po skončení ústavní výchovy, kapacita těchto domů za poslední roky stoupla a došlo k výstavbě nového domu na půl cesty v ORP Zlín
- Kontaktní centra - počet kontaktních center se za poslední roky nezměnil a není ani plánován vznik nových služeb
- Nízkoprahová denní centra - v uplynulém období vznikla v ORP Zlín nová služba tohoto typu
- Noclehárna - nebyl plánovaný rozvoj tohoto typu služby, ale díky transformaci části lůžek azylového domu vznikla v ORP Zlín tato služba nad rámec rozvojových opatření
- Telefonická krizová pomoc - díky svému charakteru pokrývá území celého Zlínského kraje, další rozvoj těchto služeb není plánován
- Terénní programy pro osoby závislé na návykových látkách
- Terénní programy pro ostatní osoby ohrožené sociálním vyloučením - v rámci tohoto programu vznikl nad rámec rozvojových opatření terénní program pro etnické menšiny (Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2012-2014, ©2012)

4.2.5 Financování sociálních služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením

Obrázek 3. Vývoj finančních zdrojů na sociální služby pro osoby ohrožené sociálním vyloučením v tis. Kč .

Zdroj: vlastní zpracování, data: SPZK

Tabulka 5. Celkový vývoj finančních zdrojů sociálních služeb (v tis. Kč)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011
Celkem	1 249 111	1 434 377	1 528 546	1 661 672	1 693 941

Zdroj: vlastní zpracování, data: SPZK

Tabulka 6. Financování sociálních služeb (v tis. Kč)

Rok	MPSV	ZK	IP	Obec	Úhrady uživatelé	FZP	Ostatní zdroje
2007	517 352	9735	0	60 473	557 604	22 766	81 181
2008	531 652	23 281	0	59 302	704 925	38 392	76 825
2009	504 175	15 667	15 515	65 802	777 873	71 468	78 046
2010	479 749	13 630	103 437	63 752	854 254	74 545	72 305
2011	450 953	8 059	112 404	62 899	863 267	78 598	117 761
Absolutní změna 2011/2007	- 66 399	- 1 676	112 404	2 426	305 663	55 832	36 580

Zdroj: vlastní zpracování, data: SPZK

Jak lze vyčíst z grafu (Obr. 3), náklady na sociální služby poskytované osobám ohrožených sociální exkluzí každoročně stoupají. Hlavním zdrojem jsou úhrady od uživatelů (Tab.6), které mají celkově největší nárůst, což je pravděpodobně způsobeno změnou struktury obyvatel v pobytových službách a zvyšováním úhrady na 1 uživatele. Největší pokles v rámci financování je zaznamenán u dotací MPSV. Jedním z důvodů je realizace Individuálního projektu Poskytování služeb sociální prevence ve Zlínském kraji, který umožnil značný rozvoj a posílení sociálních služeb.

4.2.6 Prevence proti sociálnímu vyloučení ve zlínském kraji

Zlínský kraj realizuje v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost individuální projekt Prevence proti sociálnímu vyloučení ve Zlínském kraji, který je spolufinancovaný z prostředků Evropské unie. Celkový rozpočet tohoto projektu je 103 023 914 Kč a má během let 2013 - 2014 podpořit cca 1300 osob, které se nacházejí v nepříznivé sociální situaci. Jedná se zejména o rodiny s dětmi, osoby se zdravotním postižením a oběti domácího násilí. Vybraným osobám bude poskytnuta pomoc v rámci terénní či ambulantní služ-

by typu sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociální rehabilitaci a intervenční centrum.

Rodiny s dětmi mohou za pomoci sociálně aktivizačních služeb nejen vyřešit problémy týkající se výchovy, péče o domácnost, bydlení, zaměstnání, ale také se snaží předcházet odebrání dítěte z nefunkční rodiny, případně pomoci získat dítě z ústavní výchovy zpět domů.

Lidem se zdravotním postižením je zajištěna pomoc a podpora bydlení, vzdělávání a pracovním uplatnění. Využívají také služby sociální rehabilitace, která se snaží pomocí nácviků (nakupování, péče o domácnost atd.) co nejvíce začlenit tyto osoby do běžného života.

Osoby, které se stali oběťmi domácího násilí je poskytnuta okamžitá odborná pomoc prostřednictvím služby intervenčního centra, která je díky projektu dostupná na území celého kraje. (Prevence proti sociálnímu vyloučení ve Zlínském kraji, ©2014)

5 NEZISKOVÉ ORGANIZACE VE ZLÍNĚ

V procesu podpory osob sociálně znevýhodněných bývá často víc než pomoc státních orgánů vyhledávána pomoc neziskových organizací, které poskytují služby zaměřené na různorodé skupiny osob postižených sociální exkluzí. V níže uvedené tabulce (Tab. 7) jsou uvedeny zlínské neziskové organizace zaměřené na pomoc osobám sociálně vyloučeným.

Tabulka 7. Neziskové organizace pro osoby postižené sociální exkluzí ve Zlíně

Název poskytovatele	Hlavní poslání neziskové organizace
"HANDICAP (?)" Zlín, o.s.	Osobní asistence pomáhající lidem s postižením
"IZAP - Sdružení pro integraci zdravých a postižených dětí a mládeže Chceme žít s vámi	Poskytování sociální služby, zaměstnávání lidí s mentálním znevýhodněním
ADRA o.s., pobočka Zlín	Zprostředkování dobrovolníků do zařízení pro seniory a zdravotně postižené
Aktivně životem o.p.s.	Podpora sociálně znevýhodněných dětí, mládeže, dospělých osob
Ambulance adiktologie Zlín, Sdružení Podané ruce o.s.	Pomoc při řešení problému s návykovým chováním
ARGO, Společnost dobré vůle Zlín	Terénní programy
Centrum pro zdravotně postižené Zlínského kraje	Odborné sociální poradenství pro osoby se zdravotním postižením
Český červený kříž Oblastní spolek Zlín	Agentura domácí péče, noclehárna, terénní programy, azylový dům, nízkoprahové denní centrum
Charita Zlín	Občanská poradna, charitní domov pro matky s dětmi v tísní, centrum denních služeb pro seniory, pečovatelská služba
DOMINO cz, o.p.s.	Podpora dětí z oblasti náhradní péče
Fond ohrožených dětí, o.s. -	Pomoc sociálně ohroženým dětem a rodinám v regionu

pobočka Zlín	Zlín
GRUNT, o.s. - Resocializační a terapeutická komunita	Pomoc mladým mužům při závislosti na nealkoholových látkách
Občanské sdružení ONYX	Pomoc všem lidem ohroženým drogou - kontaktní centrum,
SANITY o.s.	Seznámení veřejnosti s duševně nemocnými
STROP o.s	Poradenství pro osoby v nepříznivé sociální situaci
Svaz tělesně postižených v ČR	sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním
UNIE KOMPAS	Šlikr - nízkoprahový klub pro mládež Klíč - terénní práce s dětmi a mládeží T klub - nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Logos - poradna pro děti, dospívající a jejich rodiče
ZA SKLEM o.s.	Podpora osob s poruchou autistického spektra

Zdroj: vlastní zpracování, data: Zlínský kraj, ©2014

Významným zdrojem financování neziskových organizací jsou dotace z MPSV. Dotační řízení je vyhlašováno každoročně a jeho cílem je podpora provozu a rozvoje sociálních služeb. Níže uvedená tabulka (Tab.8) zachycuje výši přijatých dotací neziskovými organizacemi města Zlína v rozmezí let 2012-2014. Kromě hlavního dotačního řízení si neziskové organizace mohou požádat o dofinancování, které je konáno několikrát ročně (Tab.9)

Tabulka 8.Dotace MPSV

Název poskytovatele	Dotace 2012	Dotace 2013	Dotace 2014
"HANDICAP (?)" Zlín, o.s.	1 235 000	1 160 000	1 180 000
Ambulance adiktologie Zlín, Sdružení Podané ruce o.s.	198 000	617 000	567 000
ARGO, Společnost dobré vůle Zlín	920 000	1 615 000	2 152 000
Centrum pro zdravotně postižené Zlínského kraje	254 000	170 000	215 000
Český červený kříž Oblastní spolek Zlín celkem	1 117 000	1 987 000	2 336 000
Agentura domácí péče		376 000	398 000
Noclehárna	167 000	142 000	152 000
Terénní program		40 000	43 000
Azylový dům	422 000	933 000	1 013 000
Nízkoprahové denní centrum	528 000	496 000	730 000
Charita Zlín celkem	5 810 000	5 602 000	5 301 000
Občanská poradna	223 000	185 000	272 000
Charitativní domov pro matky s dětmi	1 108 000	1 208 000	1 532 000
Centrum denních služeb pro seniory	473 000	444 000	402 000
Pečovatelská služba	4 006 000	3 765 000	3 095 000
Fond ohrožených dětí, o.s. - pobočka Zlín	0	1 015 000	913 000
IZAP - Sdružení pro integraci zdravých a postižených dětí a mládeže	1 342 000	1 261 000	1 609 000
Občanské sdružení ONYX K-centrum	370 000	314 000	398 000
Občanské sdružení ONYX Streetwork	345 000	293 000	350 000
STROP o.s.	458 000	380 000	521 000
Svaz tělesně postižených v ČR	0	125 000	0
UNIE KOMPAS celkem	1 185 000	2 216 000	2 999 000
Šlikr - nízkoprahový klub pro mládež	242 000	631 000	800 000
Klíč - terénní práce s dětmi a mládeží	260 000	545 000	691 000
T klub - nízkoprahové zařízení pro děti a mládež	378 000	787 000	1 089 000
Logos - poradna pro děti, dospívající, rodiče	305 000	253 000	419 000

Zdroj: vlastní zpracování, data: MPSV ©2014

Dofinancování 2013	1	2	3
Charita Zlín - občanská poradna	30 000		
"IZAP	331 000	154 000	
ČČK Zlín - nízkoprahové denní centru,	73 000	51 000	
Strop o.s.	62 000	43 000	
UNIE KOMPAS - T klub		72 000	
UNIE KOMPAS - Logos	47 000	33 000	

Zdroj: vlastní zpracování, data: MPSV, ©2014

5.1 Vybrané neziskové organizace města Zlín

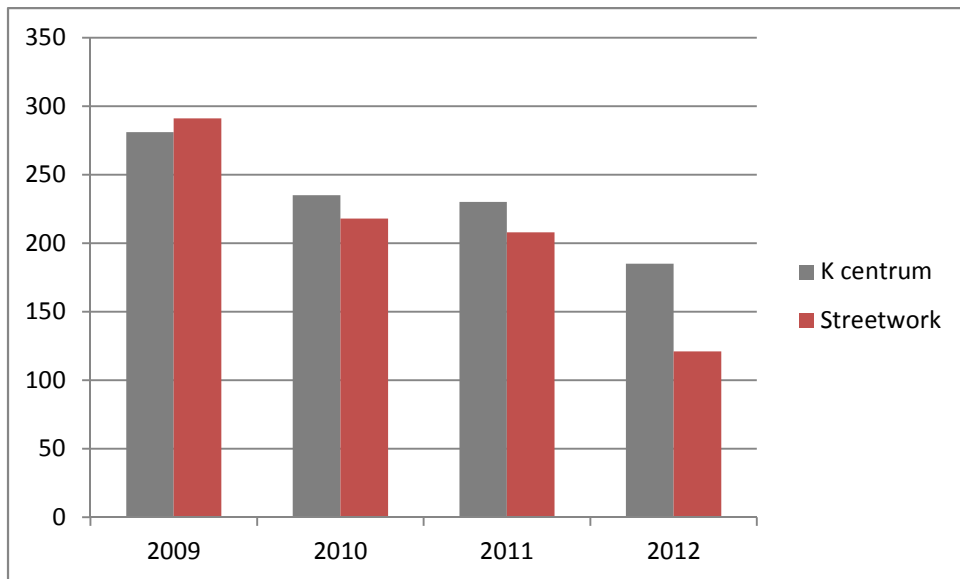
5.1.1 ONYX Zlín o.p.s.

ONYX Zlín o.p.s. patří mezi nestátní neziskovou organizaci, která ve Zlíně poskytuje své služby uživatelům drog a jejich blízkým už od roku 2006. Provozuje dva projekty - Kontaktní centrum Zlín (ambulanti službu) a "Streetwork Zlín"(terénní program). (ONYX Zlín o.p.s., ©2013)

Kontaktní centrum: Kontaktní centrum se zaměřuje nejen na osoby závislé na návykových látkách, ale i osoby s jinou formou závislosti (např. hazard) a jejich rodinné příslušníky a blízké. Službu mohou využít osoby starší 15 let. Snaha je podpořit klienta v dosažení tělesného, duševního a sociálního zdraví a minimalizovat rizika spojených se závislostmi. (ONYX Zlín o.p.s., ©2013)

Streetwork Zlín: Hlavním cílem je vyhledávání, kontaktování a podpora klienta v terénu a minimalizovat rizika spojených s užíváním návykových látek. (ONYX Zlín o.p.s., ©2013)

V níže uvedeném grafu naleznete počet klientů, kteří využily služeb K centra a Streetworku v letech 2009-2012. Podle grafu by se dalo říct, že počet uživatelů drog klesá. Situace je ale taková, že počet uživatelů návykových látek je v jednotlivých letech obdobná, ale klesá počet osob, které by vyhledávaly odbornou pomoc.

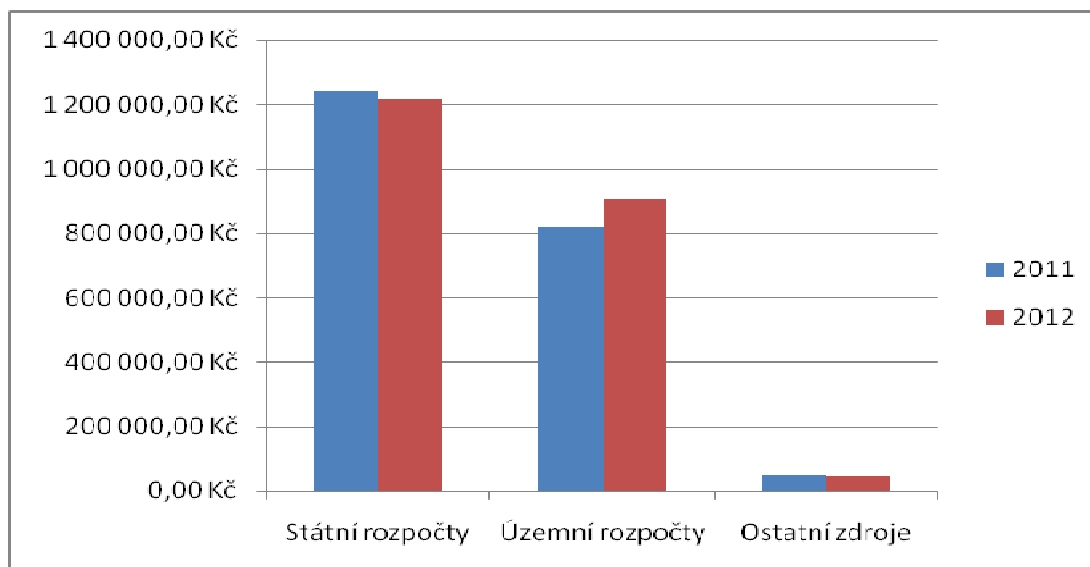

Obrázek 4. Počet uživatelů ONYX Zlín o.p.s.

Zdroj: vlastní zpracování, data: výroční zpráva, ©2009-2012

Financování ONYX Zlín o.p.s.

ONYX Zlín o.p.s. jako nezisková organizace čerpá prostředky na realizaci svých činností hlavně ze státního rozpočtu a rozpočtu územně samosprávných celků. Ve srovnání roku 2011 a 2012, došlo k poklesu příspěvků ze státního rozpočtu hlavně díky snížení finančních prostředků Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Naopak došlo k nárůstu financí Ministerstva zdravotnictví, což ale nemělo vliv na stoupající objem financí státního rozpočtu. Financování z územního rozpočtu má stoupající tendenci, hlavně díky získání nových příspěvků od měst Zlínského kraje.

Obrázek 5. Struktura finančních zdrojů

Zdroj: vlastní zpracování, data: výroční zpráva, ©2011-2012

Tabulka 10. Dotace 2012

Státní rozpočty celkem	1 218 000 Kč
RVKPP	443 000 Kč
MPSV	715 000 Kč
MZ	60 000 Kč
Územní rozpočty celkem	909 000 Kč
Zlínský kraj	425 000 Kč
Město Zlín	329 000 Kč
Ostatní města v kraji	155 000 Kč
Ostatní zdroje	44 381,07 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, data: výroční zpráva, ©2012

5.1.2 Charita Zlín

Charita Zlín je nestátní nezisková organizace zabývající se charitativní, zdravotní a humanitární činností ve zlínském regionu. Jejím posláním je praktická a konkrétní pomoc osobám v tělesné, duševní nebo sociální nouzi. Charita Zlín se zaměřuje na několik typů skupin, kterým nabízí své služby. (Charita Zlín, ©2008)

Charitní pečovatelská služba

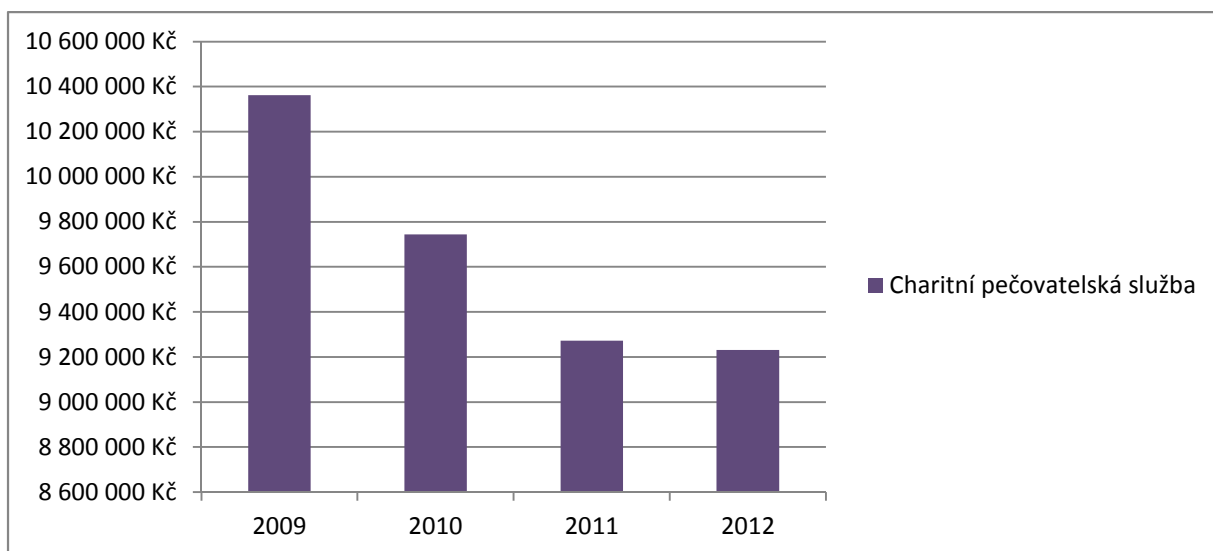
Charitní pečovatelská služba poskytuje svoji službu seniorům, zdravotně postiženým lidem a také nabízí svoji pomoc osobám, kde se narodilo tři a více dětí současně. Služba je poskytována v místě pobytu uživatele a napomáhá k lepšímu zvládnutí chodu domácnosti, zajištění stravy, nákupu, pomáhá při osobní hygieně a zprostředkovává kontakt se společenským prostředím. (Charita Zlín, ©2008)

Tabulka 11. Počet výkonů Charitní pečovatelské služby

	2009	2010	2011	2012	2013
Uzavřené smlouvy celkem	590	453	480	546	517
Uskutečněné návštěvy celkem	81 757	80 677	83 356	73 810	65 382

Zdroj: vlastní zpracování, data: Charita Zlín, ©2014

Níže uvedený graf zachycuje vývoj finančních prostředků, které Charita Zlín získala na poskytování pečovatelské služby. Finanční prostředky získává z dotací Zlínského kraje, Úřadu práce, Statutárního města Zlína, úhrad od uživatelů a darů. V posledních letech došlo ke snížení finančních prostředků kvůli neposkytnutým dotacím Zlínského kraje a Úřadu práce.

Obrázek 6. Finanční prostředky CHPS

Zdroj: vlastní zpracování, data: výroční zpráva Charity Zlín, ©2009-2012

Charitní ošetrovatelská služba

Klienti ošetrovatelské služby jsou především senioři a lidé s fyzickým nebo mentálním handicapem, kterým byla domácí péče indikována praktickým nebo ošetrojícím lékařem nemocného. Jde například o převazy, aplikaci inzulínu, odběry apod. Prováděné úkony hradí zdravotní pojišťovna. (Charita Zlín, ©2008)

Tabulka 12. Počet výkonů Charitní ošetrovatelské služby

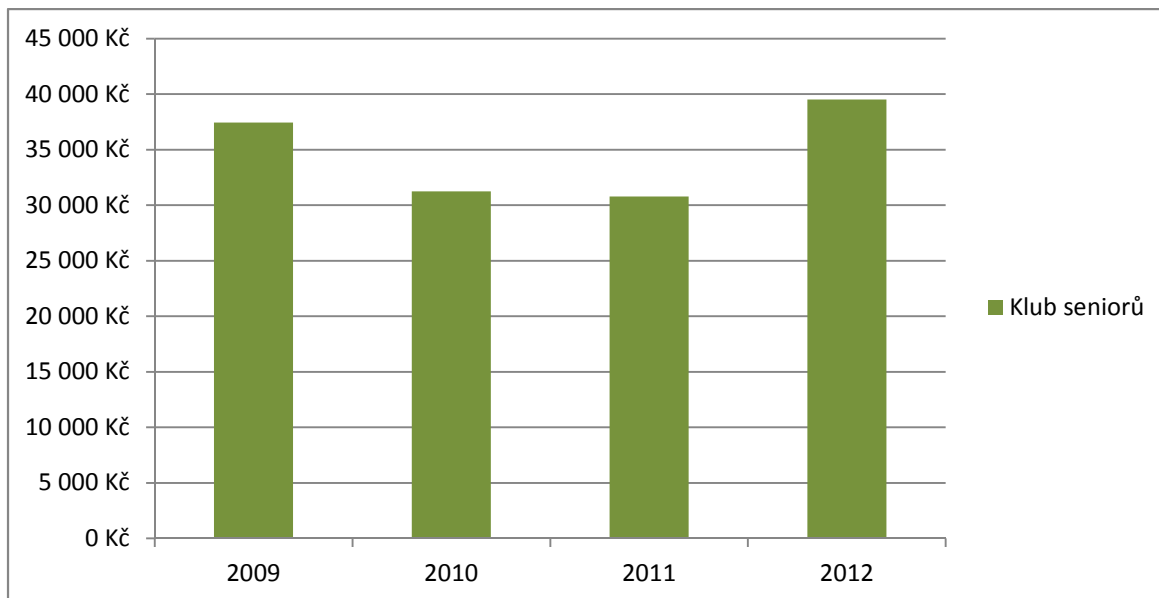
	2008	2009	2010	2011	2012
Uzavřené smlouvy celkem	121	98	137	174	155
Uskutečněné návštěvy celkem	15 306	13 492	13 970	17 348	14 042

Zdroj: vlastní zpracování, data: Charita Zlín, ©2014

Charitní klub seniorů

Charitní klub nabízí seniorům společenské vyžití, kterým v důsledku jejich věku, zdravotního stavu a často také vinou nedostatečného zájmu okolí ubývá možností rozvíjení společenských kontaktů. Pro klienty je realizována celá řada programů např. přednášky, koncerty, divadelní představení, zájezdy či setkání při různých příležitostech (Vánoce, Velikonoce atd.) (Charita Zlín, ©2008)

Klub seniorů nečerpá finanční prostředky z žádných fondů, jeho existence je založena na tržbách a darech. Výška darů se v posledních letech snižovala, ale rostoucí náklady klientů zvýšily výnosy z této služby.

Obrázek 7. Finanční prostředky Klubu seniorů

Zdroj: vlastní zpracování, data: výroční zpráva Charity Zlín, ©2009-2012

Domovinka

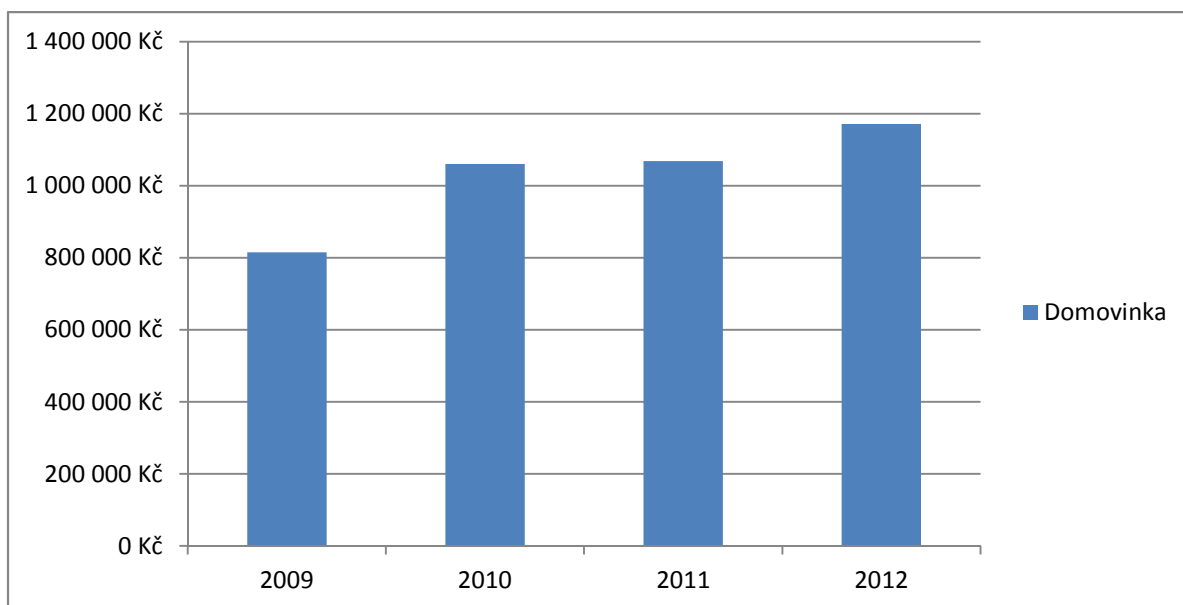
Domovinka - centrum denních služeb poskytuje seniorům pomoc k nezávislosti a snaží se o zamezení izolace od okolí. Zprostředkovává kontakty s vnějším okolím, motivuje, podněcuje k aktivit. Zajišťuje denní péči včetně stravy v době, kdy rodinní příslušníci vykonávají svá zaměstnání. (Charita Zlín, ©2008)

Tabulka 13. Výkony Domovinky

	2009	2010	2011	2012	2013
Uzavřené smlouvy celkem	18	16	18	19	23
Průměrná denní návštěvnost	7	7	8	7	5

Zdroj: vlastní zpracování, data: Charita Zlín, ©2014

Domovinka získává své prostředky od klientů, MPSV a města Zlína. Příspěvky od klientů a dotace MPSV se v posledních letech zvyšovaly.

Obrázek 8. Finanční prostředky Domovinky

Zdroj: vlastní zpracování, data: výroční zpráva Charity Zlín, ©2009-2012

Občanská poradna Charity Zlín

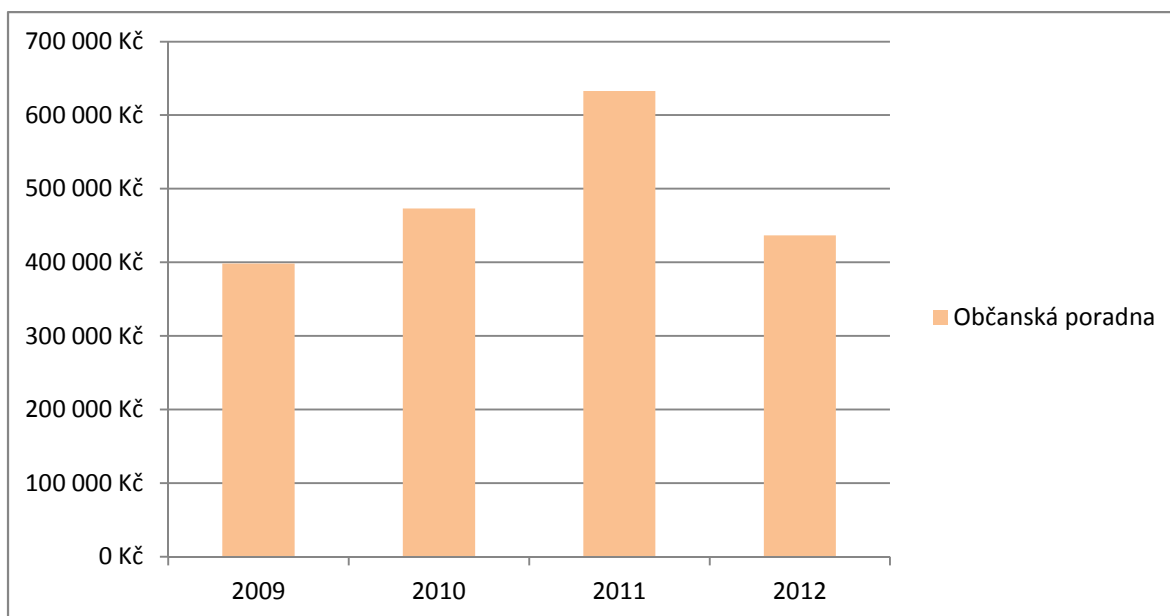
Občanská poradna pomáhá seniorům, rodinám s dětmi a osobám v krizi při řešení nepříznivé situace, informuje o právech a podporuje v případech oprávněných zájmů a potřeb. Pomáhá při kontaktu se specializovanými institucemi a sepisováním dokumentů včetně dalšího poradenství. (Charita Zlín, ©2008)

Tabulka 14. Výkony Občanské poradny

	2009	2010	2011	2012	2013
Kontaktování uživatele celkem	158	163	213	201	296
Intervence celkem	316	535	820	530	613

Zdroj: vlastní zpracování, data: Charita Zlín, ©2014

Finance na realizaci služby Občanské poradny jsou získávány výhradně z dotací. Dotace jsou získávány z MPSV, města Zlína, darů a dříve také ze Zlínského kraje.

Obrázek 9. Finanční prostředky Občanské poradny

Zdroj: vlastní zpracování, data: výroční zpráva, ©2009-2012

Charitní domov pro matky s dětmi v tísni

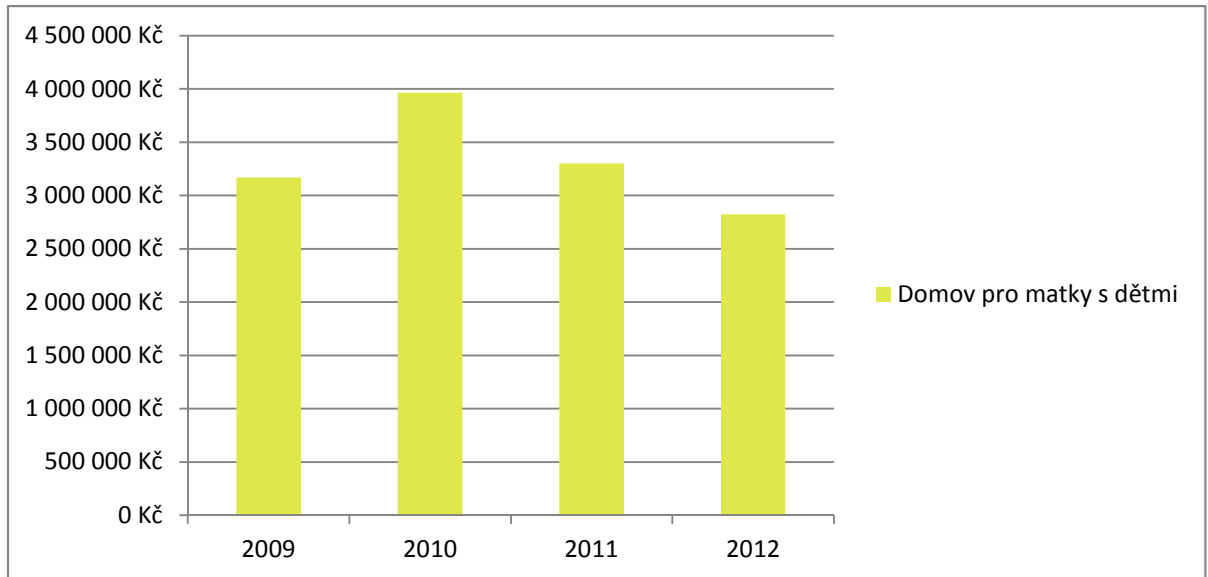
Charitativní domov pro matky s dětmi nabízí možnost krátkodobého azylového ubytování pro osoby v tíživé situaci a napomáhá k návratu nebo začleňování do běžného života. Délka pobytu se pohybuje v rozmezí jednoho až šesti měsíců, lze ji ale prodloužit, nebo zkrátit. V domově jsou realizované také různé aktivity, které podporují sociální kontakty. (Charita Zlín, ©2008)

Tabulka 15. Obsazenost Charitního domova

	2009	2010	2011	2012	2013
Ubytované osoby celkem	89	80	117	84	89
Obsazenost bytových jednotek v %	88,9	90,8	94,7	91,3	92,9

Zdroj: vlastní zpracování, data: Charita Zlín, ©2014

Domov pro matky s dětmi získává finanční prostředky ze své činnosti, dále z dotací MPSV, Zlínského kraje, města Zlína, darů a do roku 2011 z dotací evropských fondů.

Obrázek 10. Finance na provoz domova pro matky s dětmi

Zdroj: vlastní zpracování, data: výroční zpráva, ©2009-2012

Financování Charity Zlín

Charita Zlín se zaměřuje nejvíce na pomoc seniorům a zdravotně znevýhodněným lidem, proto oproti předešlé neziskové organizaci část finančních zdrojů tvoří prostředky od uživatelů. Další část prostředků na realizaci svých činností čerpá z dotací, které ale nejsou poskytnuty na charitní ošetrovatelskou službu, kde jsou prostředky získávány jen od uživatelů. Níže uvedená tabulka zachycuje srovnání finančních prostředků, které Charita Zlín získala na provoz všech svých činností.

Tabulka 16.Srovnání finančních prostředků v letech 2011-2012

Finanční prostředky	2011	2012
Výnosy celkem	19 166 503 Kč	14 021 472 Kč
Tržby	6 756 450 Kč	2 838 786 Kč
Dotace celkem	11 861 214 Kč	10 877 199 Kč
• MPSV	4 266 000 Kč	6 060 000 Kč
• Zlínský kraj	318 000 Kč	80 000 Kč
• Stat.město Zlín	3 645 000 Kč	4 427 000 Kč
• Evropské fondy	3 505 140 Kč	310 199 Kč
• Statní rozpo- čet	127 074 Kč	0 Kč
Dary	351 520 Kč	176 388 Kč
Ostatní výnosy	197 319 Kč	129 099 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, data: Charita Zlín, ©2014

5.1.3 Oblastní spolek Český červený kříž

Oblastní spolek Českého červeného kříže ve Zlíně pomáhá lidem bez domova již od roku 1994. Nejprve provozoval ubytovnu pro "nepřízpůsobivé občany z které se postupem času stal azylový dům. Později se rozšířilo spektrum poskytovaných služeb a osoby bez přístřeší nyní můžou využívat Azylový dům, Nízkoprahové denní centrum, Noclehárnu a Terénní program. (Oblastní spolek Českého červeného kříže Zlín, ©2003-2013)

Azylový dům

Cílem Azylového domu je poskytnout maximálně po dobu jednoho roku přístřeší osobám, které se ocitli v nepříznivé životní situaci související se ztrátou bydlení. Snaží se o začlenění uživatele do běžného života, napomáhat při obstarávání nákupů, hledáním práce. V

Azylovém domě je 14 ubytovacích míst ve tří až čtyřlůžkových pokojích a uživatele za tuto službu platí 90 Kč/den. (Oblastní spolek Českého červeného kříže Zlín, ©2003-2013)

Nízkoprahové denní centrum

Nízkoprahové denní centrum poskytuje bezplatnou denní pomoc, kde je uživatelům umožněno provést osobní hygienu, poskytuje stravu a napomáhá při vyřizování běžných záležitostí a ostatních aktivit podporující sociální začleňování. (Oblastní spolek Českého červeného kříže Zlín, ©2003-2013)

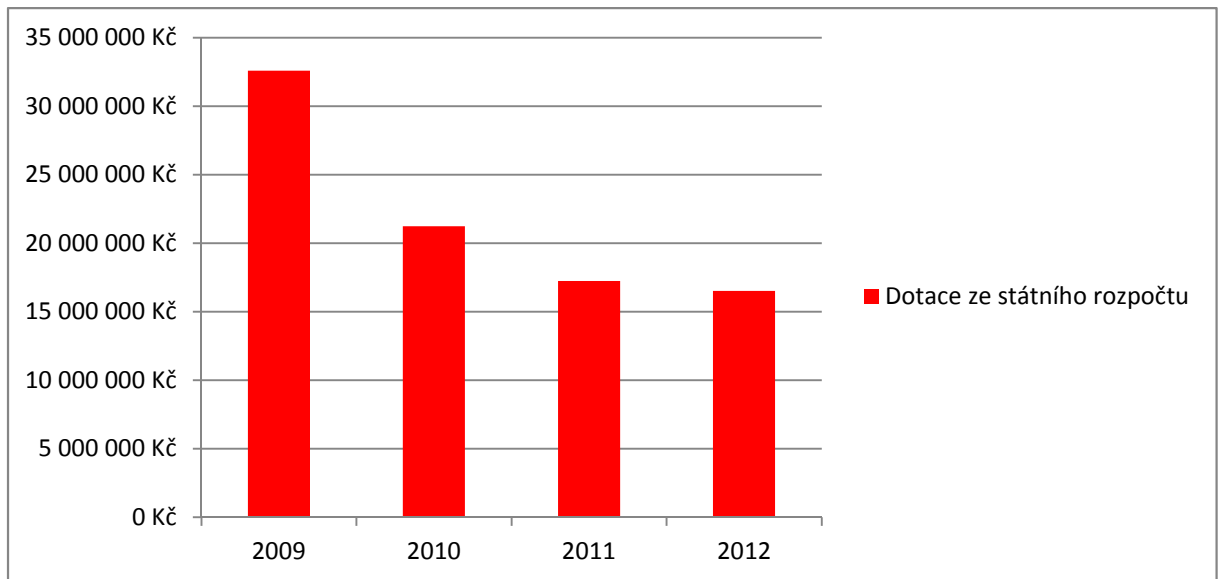
Noclehárna

Noclehárna umožňuje uživatelům za cenu 60 Kč/den přenocování a provedení osobní hygieny. Kapacita tohoto zařízení je šest lůžek a uživatel musí na druhý den zařízení opustit. (Oblastní spolek Českého červeného kříže Zlín, ©2003-2013)

Terénní program

Terénní programy je realizovaný na území města Zlína a jeho účelem je zmapování pohybu osob bez přístřeší, navázání kontaktu, poskytnutí pomoci při uplatňování svých práv, motivovat uživatele k využívání ostatních služeb ČČK. (Oblastní spolek Českého červeného kříže Zlín, ©2003-2013)

Český červený kříž je nezisková organizace, která se zaměřuje na různé typy služeb, nejen pro osoby zdravotně znevýhodněné, ale i na humanitární akce, kurzy první pomoci atd. Jedním ze zdrojů financování aktivit jsou dotace ze státního rozpočtu, které zahrnují dotace Ministerstva vnitra a Ministerstva zdravotnictví. Níže uvedený graf zachycuje vývoj těchto dotací v letech 2009-2012.

Obrázek 11. Dotace ze státního rozpočtu na aktivity ČČK

Zdroj: vlastní zpracování, data: výroční zpráva ČČK, © 2009-2012

6 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ A VLASTNÍ NÁVRHY PŘI ŘEŠENÍ SOCIÁLNÍ EXKLUZE MĚSTA ZLÍNA

Zlínský kraj se pomocí Střednědobého plánu sociálních služeb 2012-2014 snaží zmapovat současnou situaci a navrhnout opatření, které by napomohly ke zlepšení a zkvalitnění těchto služeb. V rámci zmapování, byly za nejvýraznější problémy vyhodnoceny :

- těžko stanovitelný počet osob sociálně vyloučených
- chybějící zařízení pro ženy - bezdomovkyně
- chybějící služba pro osoby s kombinací různých typů problému
- chybějící služba následné péče

6.1 Nepřesný stav osob sociálně vyloučených

Mezi hlavní problém v oblasti osob ohrožených sociálním vyloučením lze považovat nepřesné údaje o počtu těchto osob. V rámci toho, nelze přesně zajistit potřebný počet sociálních služeb. U jednotlivých osob také dochází k provázanosti jednotlivých problémů (např. bezdomovectví - závislost na návykových látkách), kteří využívají kombinaci různých služeb, což opět zkresluje počet uživatelů. Rozdílné služby, které uživatel využije spolu často nespolupracují, takže nelze získat potřebné informace o uživateli a pomoci mu při řešení jeho problému. Východiskem by byla lepší spolupráce a informovanost mezi jednotlivými organizacemi. Toto řešení je ale spojené se zvětšenou mírou administrace a organizace na ni nemají potřebný čas ani počet pracovníků.

6.2 Noclehárna pro ženy

Noclehárna pro ženy v ORP Zlín doposud chybí. V současné době se ve Zlíně řeší zřízení tohoto typu služby. Službu by měla provozovat organizace ČČK oblastní spolek Zlín, kde by se podle návrhu měla provést přístavba, která by dala vzniknout 5 volným místům typu noclehárna pro ženy. Předpokládané náklady jsou 310 000Kč/rok, příspěvky by měly být čerpány z MPSV ČR, obcí a úhrady uživatelek.

6.3 Služby pro osoby s kombinací více problémů

Současný systém sociálních služeb se většinou zaměřuje jen na jeden konkrétní problém, ale nebere v úvahu jejich kombinaci. Pokud je osoba bez přístřeší a navíc s určitým typem zdravotního postižení, nebo zhoršeným zdravotním stavem, nenajde ve Zlíně službu, která by mu pomohla. Řešení tohoto problému je v současnosti téměř nereálné, protože získání tak velkých prostředků např. na zajištění bezbariérových služeb pro osoby bez přístřeší je velmi komplikované.

6.4 Chybějící služba následné péče

Ve Zlíně dosud chybí služba následné péče pro osoby závislé na návykových látkách, které opustily léčbu nebo terapeutické komunity. Osoby, které odejdou z léčebného zařízení nemají žádnou následnou pomoc, která by jim zabránila opět "spadnout" do problému. Jedním z opatření Střednědobého plánu kraje je vznik této služby v jednom z měst okresu Zlín. Tato služba nebude podporována dotačními prostředky MPSV ČR a Zlínského kraje, ale v případě zajištění jiných finančních prostředků se může ucházet o zařazení do sítě sociálních služeb Zlínského kraje a bude mít nárok na dotaci.

6.5 Nízký počet sociálních pracovníků v zařízení pro osoby sociálně vy-loučené

Jak jsem uvedla v teoretické části, v celé ČR i ve Zlíně se sociální služby potýkají s nízkým počtem sociálních pracovníků. Nemožnost plně se věnovat potřebám a jednotlivým problémům uživatelů má značný vliv na jejich budoucí vývoj a začlenění do běžného života. Podle Strategie sociálního začleňování by se měl do roku 2020 navýšit počet pracovníků ve Zlínském kraji až na pětinasobek. Finanční prostředky by měly být získávány hlavně z fondů EU. Problém v získávání nových zaměstnanců vidím hlavně v tom, že psychická náročnost práce neodpovídá platovým podmínkám některých organizací. Lidé, kteří vykonávají tuto práci bývají často frustrováni a pokud nedojde k motivaci ani po finanční stránce, často takové zaměstnání opouštějí. Zaměstnanci sice dostávají odměny, které jsou ale vázány na výšku dotací, takže nebývají vždy jisté. Jako krátkodobé řešení se jeví zaměstnat osoby z úřadu práce a čerpat na ně příspěvky. Toto řešení je ale pouze dočasné a dochází k častému střídání zaměstnanců.

ZÁVĚR

Problematika sociální exkluze je v posledních letech stále častějším tématem. Evropská unie i Česká republika se snaží o co nejnižší počet osob sociálně vyloučených osob a tvoří opatření a cíle, které by ke snížení přispěly. Jedním z cílů je zvýšení zaměstnanosti, kterou se snaží podpořit financemi na tvorbu nových míst, nebo podporou podnikání. Další prioritou je rozvoj a zkvalitnění sociálních služeb a navýšení počtu sociálních pracovníků, kteří by přispěli ke zvýšení úrovně těchto služeb a k vyšší pomoci osobám v nepříznivé sociální situaci.

Teoretická část práce se zaměřovala na hlavní pojmy v oblasti sociálního vyloučení. Definovala jednotlivé sociální služby, které jsou na území České republiky k dispozici, zaměřila se na právní úpravu a výhledové opatření, které budou v oblasti sociálního začlenění realizovány a kterými se snaží naplnit cíle Evropské unie.

Cílem této práce bylo analyzovat činnost veřejné správy a neziskových organizací ve Zlíně ve vztahu k osobám sociálně vyloučeným a zaměřit se na financování jednotlivých činností. Byly rozebrány tři neziskové organizace, které se zaměřují na různorodou skupinu osob sociálně vyloučených - osoby bez přístřeší, seniory, matky s dětmi a drogově závislé. Následně byly rozebrány dotace na realizaci služeb, které se ve většině případů každým rokem snižují. Návrhová část se zaměřila na nedostatky v oblasti sociálních služeb města Zlína, chybějící sociální služby a možné odstranění těchto nedostatků v budoucnu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BALVÍN, Jaroslav, Lukasz KWADRANS a Malgorzata KOWALCZYK, 2011. *Situation of the Roma minority in the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia*. Wroclaw: Prom. ISBN 978-83-62969-01-2.
- [2] BITTNEROVÁ, Dana, 2009. *Vzdělávací potřeby sociokulturně znevýhodněných: případ SIM - Středisek integrace menšin*. 1. vyd. Praha : Ermat, 263 s. ISBN 978-80-87178-06-5.
- [3] HIRT, Tomáš a Marek JAKOUBEK, 2006. *"Romové" v osidlech sociálního vyloučení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 414 s. ISBN 80-86898-76-8.
- [4] ČÁMSKÝ, Pavel, Jan SEMBDNER a Dagmar KRUTILOVÁ, 2011. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 263 s. ISBN 978-80-262-0027-7
- [5] KELLER, Jan, 2010. *Tři sociální světy: sociální struktura postindustriální společnosti*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 211 s. ISBN 978-80-7419-031-5
- [6] MAREK, Jakub, Aleš STRNAD a Lucie HOTOVCOVÁ, 2012. *Bezdomovectví: v kontextu ambulantních sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: Portál, 175 s. ISBN 978-80-262-0090-1
- [7] NAVRÁTIL, Pavel, 2003. *Romové v české společnosti*. 1. vyd. Praha: Portál, 223 s. ISBN 8071787418
- [8] GERRY, RODGERS, Charles GORE a José B. FIGUEIREDO, 1995. 1. vyd. ILO Publications, 101 s. ISBN 92-9014-537-4
- [9] TICHÝ, Michal, 2007. *Práce se sociálně neadaptovanými klienty*. 1.vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 79 s. ISBN 978-80-7368-310-8
- [10] ZATLOUKAL, Leoš, 2008. *Plánování rozvoje sociálních sužeb metodou komunitního plánování*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 255 s. ISBN 978-80-244-2128-5.

Internetové zdroje

Encyklopedie CoJeCo. *Postpenitenciární péče* [online]. ©1999-2014 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z:http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&s_lang=2&id_desc=75434

Europa 2020 [online]. ©2014 [cit.2014-05-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm

Charita Zlín [online]. © 2008 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.charitazlin.cz/>

Komunitní plánování sociálních služeb ve Zlíně. *Zlín* [online]. © 2014 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z:<http://www.zlin.eu/komunitni-planovani-socialnich-sluzeb-ve-zline-cl-885.html>

MPSV [online]. ©2012 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/9078>

Oblastní spolek Českého červeného kříže Zlín [online]. © 2003-2013 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z:<http://www.cervenykriz.zlin.cz/>

ONYX Zlín o.p.s. [online]. © 2013 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.os-onyx.cz/>

Prevence proti sociálnímu vyloučení ve Zlínském kraji. *Zlínský kraj* [online]. © 2014 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z:<http://www.kr-zlinsky.cz/prevenci-proti-socialnimu-vyloucení-ve-zlinskem-kraji-cl-2715.html>

Sociální služba. *Středočeský kraj* [online]. © 2008 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/socialni-oblast/socialni-sluzby>

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji pro období 2012-2014. In: <http://www.kr-zlinsky.cz/strednedoby-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-ve-zlinskem-kraji-pro-obdobi-201>. © 2012.

Závislost na návykových látkách. *Psychiatrická nemocnice Havlíčkův Brod* [online]. 2014 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z:<http://www.plhb.cz/content/zavislost-na-navykovych-latkach>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ESF	Evropský sociální fond
IP	Individuální projekt
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
RVKPP	Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
SPZK	Střednědobý plán Zlínského kraje

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1.Porovnání sociálně vyloučených osob v členských státech EU 2012/2020	28
Obrázek 2.Srovnání sociálních služeb podle krajů	30
Obrázek 3.Vývoj finančních zdrojů na sociální služby pro osoby ohrožené sociálním vyloučením v tis. Kč	36
Obrázek 4.Počet uživatelů ONYX Zlín o.p.s.....	43
Obrázek 5.Struktura finančních zdrojů	44
Obrázek 6.Finanční prostředky CHPS	46
Obrázek 7.Finanční prostředky Klubu seniorů	47
Obrázek 8.Finanční prostředky Domovinky	48
Obrázek 9.Finanční prostředky Občanské poradny	49
Obrázek 10.Finance na provoz domova pro matky s dětmi.....	50
Obrázek 11.Dotace ze státního rozpočtu na aktivity ČČK	53

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1.Služby a zařízení pro práci s uživateli drog	16
Tabulka 2.Služby sociální prevence.....	19
Tabulka 3. Porovnání současného a ideálního počtu sociálních pracovníků.....	24
Tabulka 4.Vývoj nezaměstnanosti města Zlína	31
Tabulka 5.Celkový vývoj finančních zdrojů sociálních služeb (v tis. Kč)	36
Tabulka 6.Financování sociálních služeb (v tis. Kč)	37
Tabulka 7.Neziskové organizace pro osoby postižené sociální exkluzí ve Zlíně.....	39
Tabulka 8.Dotace MPSV	40
Tabulka 9.Dofinancování 2013.....	41
Tabulka 10.Dotace 2012	44
Tabulka 11.Počet výkonů Charitní pečovatelské služby.....	45
Tabulka 12.Počet výkonů Charitní ošetrovatelské služby	46
Tabulka 13.Výkony Domovinky.....	47
Tabulka 14.Výkony Občanské poradny	48
Tabulka 15.Obsazenost Charitního domova.....	49
Tabulka 16.Srovnání finančních prostředků v letech 2011-2012	51

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: NÁZEV PŘÍLOHY